УДК 336.225.61(477)

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В. В. Ткаченко,
старший викладач, Національний університет ДПС України

У статті наведено об'єктивні передумови застосування податкового планування на підприємстві, визначено основні принципи та етапи процесу податкового планування на підприємстві.

In the article objective pre-conditions application of the tax planning are resulted on an enterprise, certainly basic principles and stages process of the tax planning on an enterprise.

ВСТУП

Актуальність подальшої розробки податкового планування підприємств підтверджується дією ряду зовнішніх та внутрішніх факторів, що ускладнюють функціонування підприємств (високий рівень витрат, пов'язаних із нарахуванням і сплатою податків, складність, мінливість та суперечливість податкового законодавства та ін.). Для вітчизняних підприємств податкове планування виступає необхідним засобом пристосування до постійних змін в зовнішньому середовищі.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми оподаткування підприємств посідають центральне місце у багатьох дослідженнях, зокрема їм присвятили свої праці такі вчені, як Василевська Г.В., Вишневский В.П., Глущенко Я.І., Єлісєєв А., Єріс Л.М., Ефименко Т.І., Захарін А.В., Кізима А.Я., Крисоватий А.І., Луніна І.О., Малашонок Б., Огліх В., Педь І.В., Підлужний М., Соколовська А.М., Тропіна В.Б., Чередниченко Ю.В., Шевченко О.В. та багато ін.

НЕВИРІШЕНІ РАНІШЕ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Залишаються дискусійними питання щодо визначення основних принципів побудови та етапів податкового планування на підприємстві.

Мета статті — дослідити теоретичні аспекти і практичні проблеми податкового планування на підприємстві.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Економічна діяльність у побудові схеми своєї роботи обов'язково враховує ступінь податкової привабливості. Більше того, у певних випадках саме податкові міркування відіграють визначальну роль для вибору місця та виду діяльності підприємства. Буває, що підприємство повністю перебудовує свою організаційну структуру, виходячи саме з податкових міркувань. Це, власне кажучи, і є податкове планування, тобто легітимна діяльність по мінімізації податків у господарській діяльності.

Зрозуміло, що для побудови оптимальної з податкової точки зору господарської діяльності необхідно близьке знайомство з податковим законодавством, а також з міжнародними податковими договорами.

Варто чітко розрізняти податкове планування та ухилення від податків. Податкове планування — це діяльність по мінімізації та оптимізації податків, що не суперечить закону. Ухилення ж від податків — це порушення закону, в особливо серйозних випадках — карний злочин. Ще гірше, коли ухилення від податків супроводжується іншими правопорушеннями, особливо "відмиванням" (це окремий склад злочину, відмінний від податкових порушень). Однак податкового планування це не стосується.

І все-таки в силу неоднозначності положень законодавства межа між плануванням і відхиленням часом може бути розмита. Дотримання цієї границі, залишившись у рамках закону, — одне з найважливіших завдань податкового планування.

Нині в Україні дуже складне податкове законодавство, запозичене у економічно потужної сучасної Європи. Складне і заплутане податкове поле країни створило ситуацію, коли майже всі підприємства стали порушниками законів. Наприклад, органами державної податкової служби за 2007 рік було виявлено порушення податкового законодавства у юридичних осіб 95,2% та фізичних осіб 93,9% від кількості перевірених. Причиною такої кількості порушень є те, що в Україні складне та швидкозмінне податкове законодавство, через що платники просто фізично не встигають вчасно відреагувати на всі його зміни. Закони, які регламентують податкову систему в Україні, увесь час змінюються з метою їхнього узгодження з процесами, які мають місце у житті суспільства, за відсутності єдиної податкової політики. А податкова політика України і досі розробляється і реалізовується без достатнього наукового обґрунтування макро- і мікроекономічних наслідків її запровадження. Значний негативний вплив створюється безсистемним утручанням органів державної влади у процес її формування [1, с. 34; 2, с. 130; 3, с. 43].

Витрати платників податків на виконання вимог податкового законодавства лишаються високими (підприємства змушені вести подвійний облік — бухгалтерський і податковий, щомісяця готувати численні звіти, впроваджувати нові та дорогі засоби автоматизації облікової роботи, відстежувати часті зміни нормативної бази). Основною колізією податкової системи є поєднання важкого податкового тягаря на законослухняних платників податків з масовим ухиленням від сплати податків із неправомірними пільгами. Надання пільг — безсистемне (передбачаються не лише податковими а й іншими неподатковими законами), відсутні чіткі критерії надання пільг і методи контролю за цільовим використанням коштів, зекономлених в результаті надання пільг. Незважаючи на постійне обговорення проблеми функціонування економіки України в умовах високого фіскального тиску, до цих пір не тільки не розроблено, а й навіть не сформульовано методологічну концепцію, за якою можна було б визначити граничний допустимий рівень податкового тиску. Немає й критеріїв оцінки такого тиску. За таких умов суб'єкти господарювання й фізичні особи опиняються у критичному стані — більшість громадян у державі просто не в змозі встигнути за змінами, вони не знають, які саме, коли і за яким механізмом мають сплачувати податки. Усе це — вражаючі наслідки недосконалості й неефективності чинної податкової системи [4, с. 88—89; 5, с. 93; 6, с. 26].

Для того щоб пристосуватися до такого іманентного кризового стану економіки країни, необхідно застосовувати різні методи і форми податкового планування на підприємстві, які дозволяють оптимізувати об'єм і склад податкових платежів шляхом отримання пільг, використанням різних податкових режимів в залежності від статусу платника, сфери його діяльності, місця реєстрації, організаційної структури, і таким чином покращити свій економічний стан та подолати кризові явища на самому підприємстві.

Досягнення основної мети податкового планування повинне базуватись на основних принципах, які являються базисною умовою формування наукової методології організації податкового планування а також розробкою ефективного економічного механізму податкового планування.

Принцип законності передбачає верховенство закону, неухильне виконання законів і відповідних їм інших правових актів, які регулюють господарську діяльність підприємства. Дотримання цього принципу підприємствами дає можливість відображати реальні результати господарської діяльності і виконання всіх податкових зобов'язань перед державою, при цьому оптимально вибудовуючи на основі законодавства свою податкову політику.

Принцип оптимальності (від лат. optimus — найкращий) знаходження найкращого способу економічної діяльності досягається шляхом визначення граничної межі економічного ефекту прийнятого господарського рішення, використовується для порівняльної оцінки можливих (альтернативних) рішень і вибору найкращого з них; це може бути, наприклад, максимум прибутку, мінімум витрат. Досягнення оптимальності обумовлене рядом об'єктивних факторів: економічними, політико-правовими також можливостями самого підприємства в певний проміжок часу тощо.

Принцип альтернативності (від лат. alter — один з двох) полягає у розробці двох або більше можливих варіантів ведення економічної діяльності з різними податковими наслідками, і вибір одного варіанта передбачає виключення іншого, наприклад вибір методу: списання матеріальних цінностей, амортизації, форми власності тощо.

Принцип комплексності (від лат. complexus — зв'язок, сполучення). Принцип комплексності має на увазі спільний розгляд та врахування факторів впливу наміченої діяльності та пов'язаних з нею змін у всіх економічних процесах підприємства. Цей принцип грунтується на уяві про те, що поділ господарської діяльності підприємства на "компоненти" (економічний аналіз, виробнича, фінансова, маркетингова діяльність) є спрощенням реальної ситуації. Насправді ми маємо справу з єдиною економічною одиницею, системою.

Податкове планування повинно полягати не тільки в тім, що б простежити ефективність запропонованих заходів з урахуванням змін інших податків і зборів, але й у тім, щоб зрозуміти, як заходи податкового планування позначаться на роботі інших служб підприємства.

Принцип цілеспрямованості передбачає здійснення податкового планування відповідно до цілей розвитку підприємства, а також реалізації заходів податкового планування з огляду на те, що підприємство являється великою системою, у якій управління окремими підсистемами, окремими процесами і явищами повинне здійснюватися з урахуванням цілей всього підприємства, при яких кожній підсистемі підприємства задані вектори розвитку, що сприяють покращенню економічних результатів діяльності підприємства, перш за все за рахунок податкової бази.

Принцип оперативності також притаманний податковому плануванню. Оперативність податкового планування полягає в швидкому реагуванні на зміни системи оподаткування (нові види податків, пільг, зборів, умов сплати тощо), і у відповідності до них вносити відповідні корективи в первісні податкові плани, а в окремих випадках — і напрями господарської діяльності підприємства.

Принцип ефективності полягає в досягненні максимальної результативності податкового планування, яка визначена як відношення ефекту, максимальної економічної вигоди до податкових затрат, що забезпечили його одержання.

Принцип організаційної ієрархічності. Даний принцип означає необхідність ієрархічної побудови механізму податкового планування як одної з важливих підсистем управління на підприємстві. Організаційна структура податкового планування, як і в цілому всього процесу планування на підприємстві, повинна забезпечувати інтеграційний взаємозв'язок ієрархічних рівнів управління — оперативного, тактичного і стратегічного — і узгодженість задач, які вирішуються в ході прийняття управлінських рішень на кожному рівні [7, с. 340].

Податкове база підприємства в процесі здійснення господарської діяльності залежить від певних обставин, які можна охарактеризувати за допомогою етапів податкового планування на підприємстві, що є результатом теоретичного узагальнення розробок, представлених в [7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14].

Податкове планування можна умовно поділити на стратегічне та тактичне планування.

Стратегічне податкове планування (зовнішнє):

1. На першому етапі стратегічного податкового планування, що збігається з моментом виникнення ідеї організації підприємства, здійснюється формулювання цілей і завдань нового утворення, сфери виробництва й обігу. Визначення напрямів вкладання капіталів дозволяє оптимізувати податкові платежі за рахунок вибору різних ставок і об'єктів оподаткування.

2. Вибір місця реєстрації, територіальне розташування. На цьому етапі оцінюються переваги оподаткування різних територій:

— спеціальні (вільні) економічні зони;

— офшорні території. Термін "офшор" (off-shore — дослівно "поза берегом") вперше з'явився у США в кінці 50-х років і означав фінансову організацію, яка уникнула урядового контролю географічним шляхом. Як правило, законодавства різних країн надають пільги для офшорного бізнесу компаніям, які мають наступні ознаки:

1) управління компанією здійснюється за кордоном;

2) директори, а в деяких випадках і власники компаній, повинні бути нерезидентами в країні реєстрації;

3) компанія повинна здійснювати свою діяльність тільки поза країною реєстрації і не мати будь-яких джерел доходу на її території, в тому числі і не проводити будь-яких угод з місцевими фізичними та юридичними особами.

Більше половини основних податкових гаваней і фінансових центрів — сучасні або колишні члени Британської Співдружності. Сюди входять Багамські, Бермудські, Каймановi і Британські, Віргінські острови, Гібралтар, Джерсі і Гернсі, острів Мен, Науру, Вануату, Сінгапур, Острови Тюркс і Кайбос. Закони про компанії кожної з цих територій базуються в основному на британській моделі.

Вибір конкретної офшорної території залежить від виду господарської діяльності, фінансової інфраструктури, а також від надання певних пільг офшорним компаніям.

Так, інвестиційні компанії краще всього мати на Кіпрі, така компанія може інвестувати в українське підприємство шляхом створення спільного підприємства і скористатися перевагами договору про уникнення подвійного оподаткування, укладений між двома країнами, згідно з яким податки і виплати дивідендів, процентів і роялті знижуються з 25 до 0%. Наприклад, обсяги прямих інвестицій в Україну на 1 липня 2008 року (наростаючим підсумком з початку інвестування) становили 36 450,9 млн дол., з яких 8 306,2 млн дол., що складає 22,8% (1 місце), припадає на Кіпр.

Холдингові компанії краще створювати в Нідерландах та Люксембургу, тому що ці юрисдикції, не надаючи ніяких пільг торговим компаніям, в той же час не обкладають практично ніякими податками холдингові компанії. Нідерланди мають договір про уникнення подвійного оподаткування з Україною, напевно, тому, Нідерланди займають третє місце по обсягах прямих інвестицій в Україну, які складають станом на 1 липня 2008 року (наростаючим підсумком з початку інвестування) 3 127,1 млн дол., що становить 8,6% від загального обсягу прямих інвестицій в Україну.

Для торгових підприємств підходить будь-яка "податкова гавань" (tax haven) — від Карибських островів до США (Штат Делавер). Окрім названих, офшорні компанії бувають: судоходні та транспортні, банківські, страхові, патентні, по наданню професійних послуг та ін.

Існує об'єктивна протидія з боку держави офшорному бізнесу, і завдання полягає в тому, щоб уважно слідкувати за нерезидентами і шукати можливість стягувати податки з іноземних компаній, які контролюються з території України.

3. Вибір організаційно-правової форми, визначення часток та складу засновників. Вирішується питання про вибір однієї з існуючих правових форм: юридична особа, фізична особа без створення юридичної. Юридичні особи сплачують єдиний податок 6% або 10% чи обирають звичайне оподаткування; фізичні особи сплачують податок на промисел, єдиний податок або ж купують патент з фіксованим податком чи обирають звичайне оподаткування.

Тактичне податкове планування (внутрішнє):

4. Вибір облікової політики підприємства. Правильно складена облікова політика підприємства може суттєво вплинути як на суми податків, які підлягають сплаті, так і на економічний стан підприємства в цілому. Відбувається це тому, що в ряді випадків законодавство надає господарюючому суб'єкту можливість самостійно вибрати спосіб бухгалтерського або податкового обліку тої чи іншої операції. Саме цей факт дозволяє підприємству суттєво розширити свої можливості в сфері обліку не в імперативному, а, навпаки, в диспозитивному (багатоваріантному) режимі, і, як наслідок, при грамотному складанні облікової політики оптимізувати свою систему оподаткування.

Додамо лише, що з 1994 року законодавством було добавлено вимогу про необхідність ведення в доповнення бухгалтерському обліку ще і податкового і, як наслідок, складання облікової політики для цілей оподаткування.

В якості вихідних даних для аналізу облікової політики підприємства вико-

ристовується на підприємстві наказ про облікову політику, а також нормативно-правові акти, які регулюють порядок її формування. Розглянемо основні способи оптимізації системи оподаткування підприємства, які застосовуються при формуванні облікової політики.

У процесі податкового планування необхідно оцінювати вигоди та втрати від вибору певного методу амортизації. У бухгалтерському обліку амортизація визнається витратами і включається до складу загальновиробничих витрат, згідно з П (с) Бо 16 "Витрати" п.15.2 та п.15.3, затвердженого наказом МФУ від 31.12.99 р. №318.

Вплив зміни величини амортизації на податкові зобов'язання підприємства відбувається на основі ст. 5 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" [15], згідно з якою суми нарахованої амортизації визнаються витратами протягом звітного періоду у зв'язку з підготовкою, організацією, веденням виробництва, продажем продукції (робіт, послуг), тобто зменшують доходи підприємства, а значить і податкову базу по податку на прибуток.

Таким чином, вплив збільшення величини амортизаційних відрахувань, для цілей оподаткування, на податкові зобов'язання можна розрахувати наступним чином:

$$A_{п} = ПП_{ст} \cdot \Delta A. \quad (1.1)$$

де $ПП_{ст}$ — ставка податку на прибуток;

ΔA — збільшення річної суми амортизаційних відрахувань.

Згідно з П (с) БО 7 "Основні засоби" метод амортизації обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання із застосуванням таких методів:

1)прямолінійного;

2)зменшення залишкової вартості;

3)прискореного зменшення залишкової вартості;

4)кумулятивного;

5)виробничого.

Також згідно зі ст.8 п.8.6. ЗУ "Про оподаткування прибутку підприємства" передбачено податковий метод нарахування амортизації. Залежно від групи основних фондів норми амортизації встановлюються у відсотках до балансової вартості кожної з груп основних фондів.

Слід відмітити, що застосування економічних методів амортизації призведе до того, що сума нарахованої амортизації і, відповідно, залишкова вартість основних засобів в бухгалтерському обліку і податковому будуть суттєво відрізнятися і, незалежно від способу нарахування амортизації основного засобу по закінченню строку експлуатації як при податковому, так і при економічних методах, буде списана рівна сума об'єкта.

Ще одним фактом, який можна враховувати, є можливість застосування індексації. З тексту п.8.3.3. ЗУ "Про оподаткування прибутку підприємства" випливає, що платники податку всіх форм власності мають право застосовувати щорічну індексацію балансової вартості груп основних фондів та нематеріальних активів на коефіцієнт індексації. Але якщо індекс інфляції за рік не перевищив 10% індексація не проводиться.

Амортизація нематеріальних активів відбувається відповідно з П(с)БО 8 "Нематеріальні активи" одним з способів: метод амортизації підприємством обирається самостійно, виходячи з умов отримання майбутніх економічних вигід; якщо такі умови визначити неможливо, то амортизація нараховується із застосуванням прямолінійного методу.

Також для нематеріального активу підприємство самостійно визначає строк його корисного використання, але він не повинен перевищувати 20 років.

Оскільки на порядок нарахування амортизації для цілей оподаткування впливає встановлення строку корисного використання об'єкта нематеріальних активів, його зменшення призводить до податкової економії. Збільшення річної суми амортизаційних відрахувань внаслідок прийняття рішення про зменшення строку використання об'єкту нематеріальних активів на n років при прийнятті до обліку можна розрахувати по формулі:

$$\Delta A = \frac{B_{п}}{(T-N)} - \frac{B_{п}}{T}, \quad (1.2)$$

де ΔA — збільшення річної суми амортизаційних відрахувань;

$B_{п}$ — початкова вартість об'єкта;

T — строк корисного використання нематеріальних активів.

Вплив збільшення амортизаційних відрахувань по нематеріальним активам на податкові зобов'язання організації (податкову економію) можна розрахувати по формулі 1.2.

Обгрунтовані витрати підприємства дозволяють зменшити податкову базу податку на прибуток. Тому при формуванні собівартості слід враховувати яким методом відпускалися у виробництво запаси.

Згідно з п.16 П(с)БО 9 "Запаси" при відпуску запасів у виробництво, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів:

— ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, оцінюються спеціальні замовлення і послуги, а також запаси, які не замінюють один одного;

— середньозваженої собівартості, яка визначається діленням сумарної вартості вибулих запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на дату операції;

— собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), базується на припущені, що запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили на підприємство, тобто запаси першими відпускаються у виробництво, оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів;

— нормативних затрат, полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції, які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін;

— ціни продажу, заснованій на застосуванні підприємствами роздрібної торгівлі середнього проценту торговельної націнки товарів.

Оптимальний з точки зору оподаткування вибір способу оцінки товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) повинен збільшити вартість описуваних цінностей і зменшити вартість залишку цінностей, так як при виборі такого способу збільшується собівартість і зменшується податок на прибуток підприємства. Наприклад, якщо високий рівень інфляції і передбачається ріст цін на ТМЦ, більш доцільним являється метод ФІФО.

Податкова економія, при використанні методу ФІФО, порівняно з оцінкою по середній вартості визначається по формулі:

$$Пе = ПП_{ст} \cdot (M_{фіфо} - M_{середн}) \quad (1.3),$$

де $ПП_{ст}$ — ставка податку на прибуток;

$M_{фіфо}$ — вартість залишку матеріальних запасів при оцінці ФІФО;

$M_{середн}$ — вартість залишку матеріальних запасів при оцінці середньозваженої собівартості.

Ще одним важливим фактором при оптимізації податкових платежів є визначення моменту реалізації для цілей оподаткування. По деяким податкам, які розраховуються від реалізації, законодавство надає право методу визначення виручки — по відвантаженню або по оплаті.

В багатьох випадках (але не завжди) застосування методу по оплаті дозволяє відстрочити сплату податкових платежів, але, перед тим як вибрати метод визначення виручки, слід проаналізувати доцільність в тому випадку, якщо платник податку надає комерційні кредити своїм покупцям.

Крім того, необхідно відмітити, що в теперішній час немає заборон застосовувати один і той самий метод для всіх податків. Так, метод "по оплаті" може застосовуватись по ПДВ, а "по відвантаженню" — по податку на прибуток.

5. Використання пільг. Всі податкові пільги мають одну загальну мету — зменшення податкового тягаря платника, або відстрочка податку, що також призводить до скорочення податкових зобов'язань платника податку. Залежно від призначення пільги по основних двох податках ДПА розділяє на наступні групи [16, с. 20,24].

З податку на прибуток:

1) пільги, що надаються з метою виправлення фінансового становища збиткових підприємств;

2) пільги для стабілізації фінансового сектора економіки;

3) пільги для підтримки окремих галузей економіки;

4) пільги соціального призначення.

З податку на додану вартість:

1) пільги, надані шляхом кваліфікації операцій як таких, що не є об'єктом оподаткування податком на додану вартість;

2) пільги, надані шляхом звільнення окремих операцій від оподаткування;

3) пільги, надані у формі оподаткування операцій нульовою ставкою.

6. Аналіз всіх можливих договірних відносин. Діяльність суб'єктів господарювання неможлива без встановлення ділових контактів та укладання господарських договорів. Професійний підхід до цього питання передбачає знання чинного законодавства, що містить чимало вимог, порушення або недотри-

мання яких може призвести до негативних наслідків для сторін, навіть вплинути на можливість виконання договору. Більшість положень цивільного законодавства має диспозитивний характер, тобто дозволяє сторонам в договорі вирішувати ті чи інші питання на свій погляд, не притримуючись чітко рекомендованих форм і конструкцій, встановлених в законі. Необхідно пам'ятати про те, що, як правило, об'єкт оподаткування виникає з угод платника податку, здійснюваних на основі договору.

Таким чином, постає завдання скласти договір так, щоб договір не підлягав оскарженню зі сторони податкових органів. Для того щоб він приніс очікуваний результат, він повинен відповідати вимогам діючого законодавства.

Умови чинності договорів визначені Цивільним кодексом України, а їх дотримання призводить до відсутності підстав визнати його недійсним, але при цьому обов'язково враховувати специфіку положень Господарського кодексу, у тому числі щодо загальних правил укладання, виконання і припинення господарських договорів та правил, які врегулюють договірні зобов'язання окремих видів (поставка, оренда майна та лізинг, комерційне представництво тощо).

До основних параметрів договорів, яким слід приділити увагу, можна віднести:

— статус учасників договору;

— предмет договору і вид діяльності;

— порядок визначення і формування ціни договору;

— дату здійснення операції по договору і строку договору;

— форму і зміст договору.

Для прикладу коротко розглянемо перший параметр — статус учасників договору. Учасники договору повинні мати необхідний об'єм цивільної дієздатності. Дієздатність юридичної особи визначається, по-перше, його діяльністю, зазначеною в установчих документах, а, по-друге, повноваженнями відповідного органу юридичної особи, яка має право на здійснення угод від імені цієї юридичної особи. Крім того, окремими видами діяльності юридичні особи можуть займатися тільки на основі спеціального дозволу (ліцензії), що також можна віднести до необхідного об'єму дієздатності.

Податкові органи можуть визнати договір не дійсним, якщо він укладений юридичною особою, яка не мала право його укладати. Наприклад, суб'єкти господарювання не можуть здійснювати деякі види господарської діяльності без наявності в них відповідного дозволу (ліцензії). У статті 9 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" від 1 червня 2000 р. № 1775-III визначені види діяльності, які підлягають ліцензуванню. Але це не значить, що інші види господарської діяльності, які не вказані у статті 9 цього Закону, не підлягають ліцензуванню. Тому що відповідно до частини другої статті 2 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" ліцензування банківської діяльності, ліцензування надання фінансових послуг, зовнішньоекономічної діяльності та інших видів діяльності здійснюється згідно з законами, які регулюють відношення в цих сферах.

Договір юридичної особи, яка не має відповідної ліцензії, може бути визнаний недійсним. У випадку укладання договору з суб'єктом господарювання, строк дії ліцензії якого минув, інша сторона має право вимагати від такого суб'єкта відшкодування морального збитку.

Певні договори можуть здійснюватись через представника. Представник діє від імені довіреної особи. Дії цієї особи не тягнуть за собою виникнення, зміни або припинення у нього цивільних прав. У випадку укладення зловмисного договору представник діє на шкоду довіреній особі, оскільки переслідує свої інтереси за його рахунок. Тоді довірена особа має право звернутися до суду з позовом про визнання договору недійсним, що несе за собою відповідні податкові наслідки.

7. Приведення бухгалтерського обліку і внутрішніх документів у відповідність до чинного законодавства. Належний стан всіх видів обліку на підприємстві дозволяє отримувати об'єктивну інформацію про фінансово-господарську діяльність підприємства. Важливим є аналіз типових помилок і порушень в оподаткуванні, які виникають внаслідок неефективного функціонування системи обліку і звітності на підприємстві.

8. Складання податкового календаря. Податковий календар дозволяє мінімізувати ризики нарахування штрафних санкцій та пені за несвоєчасне погашення податкових зобов'язань.

9. Порядок використання та розподілу прибутків з огляду не тільки на їх прибутковості, але й оподаткування при отриманні доходів.

10. Планування податкових платежів у майбутньому періоді. Як правило, планові розрахунки проводяться по наступних податках: податок на прибуток підприємств; податок на додану вартість; акцизний збір; внесок у Пенсійний фонд; збір у Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності; Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття; фонд обов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у процесі податкового планування не тільки визначаються можливості мінімізації оподатковування, але й оцінюється економічний вплив ухвалених рішень на поточну діяльність і перспективу. При цьому податкове планування повинне базуватись на таких принципах як: законність, оптимальність, альтернативність, комплексність, цілеспрямованість, оперативність, ефективність та організаційна ієрархічність.

Системний підхід до управління оподаткуванням підприємства передбачає розробку теоретичної і методологічної обгрунтованості податкового планування, виходячи з аналізу управління оподаткуванням і перспектив податкової політики підприємства. Системний підхід в управлінні оподаткуванням підприємства, на думку автора, повинен визначити оптимальні для конкретного етапу розвитку підприємства засоби і способи досягнення поставлених цілей і задач. Зокрема, це повинно проявлятись в удосконаленні податкового планування, оцінці оптимізаційного податкового потенціалу. Ще один аспект системного підходу полягає в необхідності врахування зовнішнього по відношенню до системи оподаткування підприємства середовища. Для управління оподаткуванням підприємства зовнішнім середовищем будуть політична і соціально-економічна ситуація.

Література:

1. Малашонок Б., Владимирський Г. Податкова терапія виробничої кризи // Економіка України. — 2006. — № 4. — С. 34—42.

2. Педь І.В., Удосконалення структури національних податкових систем: досвід для України // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2008. — № 1(36). — С. 130—135.

3. Василевська Г.В. Податкова політика у регулюванні економічного зростання // Фінанси України. — 2003. — № 2. — С. 39—43.

4. Чередниченко Ю.В. Питання реформування податкової системи України в період її незалежності // Актуальні проблеми економіки. — 2005. — № 9(51). — С. 83—90.

5. Захарін А.В. Удосконалення механізму податкового регулювання сталого економічного розвитку // Фінанси України. — 2005. — № 2. — С. 92—100.

6. Огліх В., Шаповалов О. Шляхи реформування податкової системи України в напрямку забезпечення сталого економічного розвитку // Економіст. — 2007. — № 11. — С. 26—29

7. Налогообложение: теории, проблемы, решения / В.П. Вишневский, А.С. Веткин, Е.Н. Вишневская и др.; под общ. Ред. В.П. Вишневского. — Донецк: ДонНТУ, ИЭП НАН Украины, 2006. — 504 с.

8. Єлісєєв А., Підлужний М. Мінімізація податків законними способами // Контракти. — 2003. — № 36. — С. 34—35.

9. Єлісєєв А., Підлужний М. Мінімізація податків законними способами // Контракти. — 2003. — № 37. — С. 34—35.

10. Кізима А.Я. Податкове планування у системі податкового менеджменту // Фінанси України. — 2003. — № 2. — С. 15—20.

11. Єріс А.М. Податкове планування як засіб збільшення фінансових ресурсів підприємств // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 2(32). — С. 76—86.

12. Минимизация налогов в Украине и за рубежом. Спр. пособие. К., 2002. — 600 с.

13. Крисоватий А.І., Кізима А.Я. Податковий менеджмент: Навч. посіб. — Тернопіль: Карт-бланш, 2004. — 304 с.

14. Злобина Любовь Александровна, Стажкова Мария Михайловна. Оптимизация налогообложения экономического субъекта: Учеб. пособие для студ. и асп., обуч. по экон. спец. — М.: Академический Проект, 2003. — 235 с.

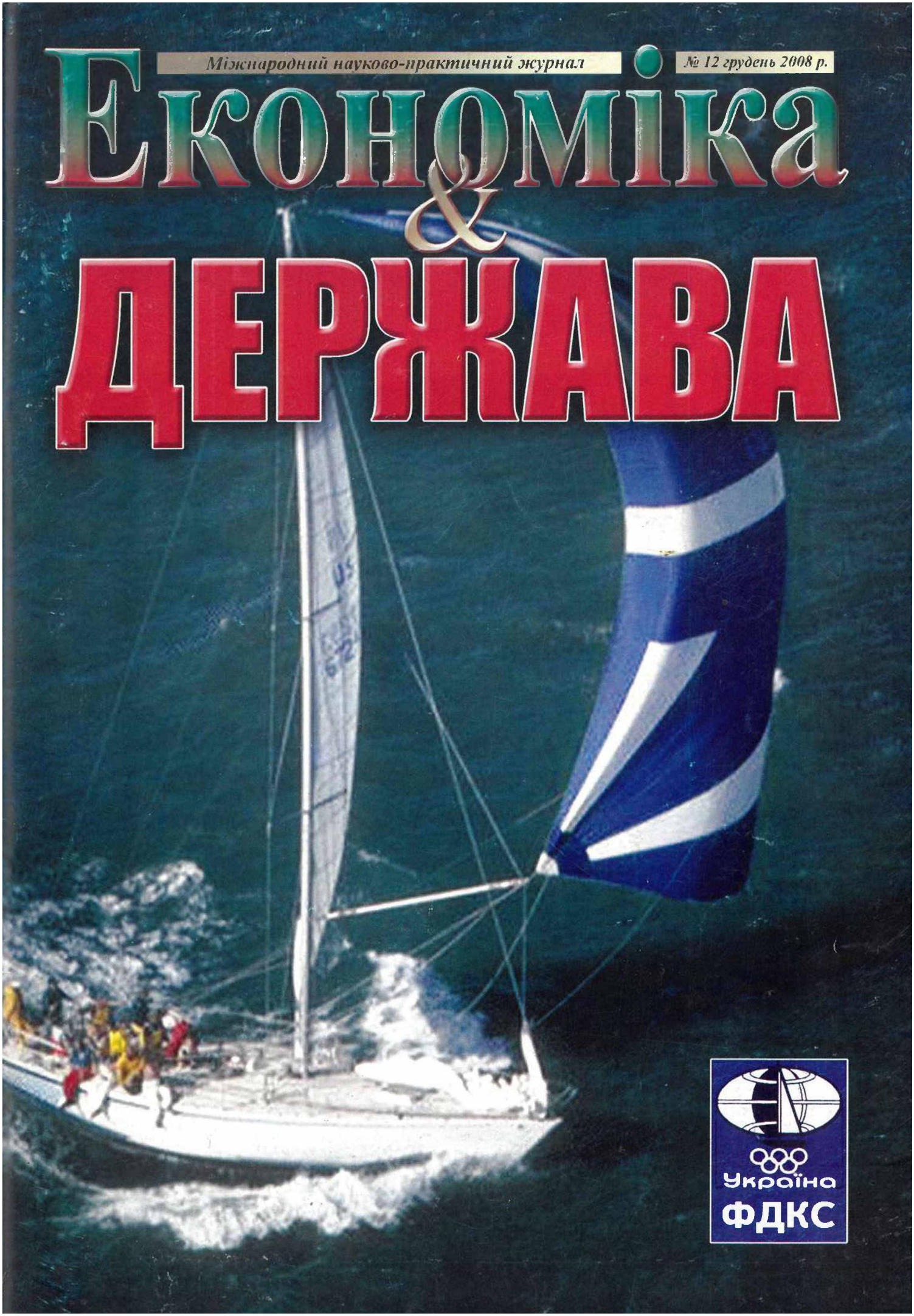
15. Закон України Про оподаткування прибутку підприємства (зі змінами та доповненнями, чинний на 01.07.2006 р.). // Вісник податкової служби України", 2006. — 64 с.

16. Система податкових пільг в Україні у контексті європейського досвіду / Соколовська А.М., Єфименко Т.І., Луніна І.О, та ін. — К.: НДФІ, 2006. — 320 с.

Міжнародний науково-практичний журнал

№ 12 грудень 2008 р.

Економіка & держава

Україна
ФДКС

Економіка та держава

Міжнародний науково-практичний журнал

№ 12 (72)
грудень 2008

Редакційна колегія

Федоренко Валентин Григорович, головний редактор, перший віце-президент Спілки будівельників України, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, почесний доктор Одеської державної академії будівництва та архітектури, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік УАН

Кучеренко Ганна Борисівна, відповідальний секретар

Амоша Олександр Іванович, директор інституту Економіки промисловості НАН України, д-р екон. наук, професор, академік НАН України

Бакуменко Валерій Данилович, проректор з наукової роботи Академії муніципального управління, д-р наук з державного управління, професор

Бесєдін Василь Федорович, завідувач відділом науково-дослідного економічного інституту Міністерства економіки України, д-р екон. наук, професор

Бодров Володимир Григорович, завідувач кафедри економічної теорії та історії економіки НАДУ при Президентові України, д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Власюк Олександр Степанович, директор Національного інституту міжнародної безпеки, д-р екон. наук, професор

Волков Олег Ігоревич, ректор Київського національного університету технологій та дизайну, професор, член-кореспондент Академії педагогічних наук

Воротін Валерій Євгенович, заступник директора Національного інституту стратегічних досліджень, д-р наук з державного управління, професор

Гайдуцький Павло Іванович, заступник Голови Правління АКБ " Аркада", д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Гудзинський Олексій Дмитрович, завідувач кафедри менеджменту Національного аграрного університету, д-р екон. наук, професор

Данилишин Богдан Михайлович, член-кореспондент НАН України, Голова РВПС України НАН України, д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Денисенко Микола Павлович, професор кафедри економіки обліку і аудиту Київського національного університету технологій та дизайну, академік УТА, д-р екон. наук, професор

Дорофєєв Віталій Степанович, ректор Одеської державної академії будівництва та архітектури, д-р тех. наук, професор, академік Академії будівництва України

Жиляєв Ігор Борисович, заступник завідувача секретаріатом Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, д-р екон. наук

Захожай Валерій Борисович, директор інституту Міжнародної економіки та фінансів, д-р екон. наук, професор

Збігнєв Сікора, професор Гданського технологічного університету (Польща)

Іткін Олександр Феліксович, генеральний директор інституту "Нафтогазбудізоляція", академік Академії будівництва України, д-р екон. наук

Корецький Микола Христофорович, завідувач відділу РВПС України НАН України, д-р наук з державного управління, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Крилій Артур Станіславович, голова правління АКБ «Інтербанк», д-р екон. наук, професор

Кузьмін Олег Євгенович, директор навчально-наукового інституту економіки і менеджменту Національного університету "Львівська політехніка", д-р екон. наук, професор, заслужений працівник народної освіти України

Маршавін Юрій Миколайович, ректор ІПК ДСЗУ, к-т історичних наук, доцент

Момир Джурович, президент Академії наук та мистецтв Чорногорії

Мордвінов Олександр Григорович, завідувач кафедри державного управління та менеджменту Класичного приватного університету, м. Запоріжжя, д-р наук з державного управління, професор

Онищенко Володимир Олександрович, ректор Полтавського національного технічного університету, д-р екон. наук, професор

Подлєсний Сергій Антонович, ректор Красноярського державного технічного університету, професор, академік

Радиш Ярослав Федорович, професор кафедри управління охороною здоров'я НАДУ при Президентові України, д-р наук з державного управління, професор

Розпутенко Іван Васильович, завідувач кафедри економічної політики НАДУ при Президентові України, д-р наук з державного управління, професор

Саблук Петро Трохимович, директор ННЦ "Інститут аграрної економіки», д-р екон. наук, професор, академік УААН, заслужений діяч науки і техніки України

Салига Сергій Якович, декан економічного факультету Класичного приватного університету, м. Запоріжжя, д-р екон. наук, професор

Храмов Василь Олегович, завідувач кафедри державного управління та політики зайнятості ІПК ДСЗУ, д-р політ. наук, професор

Чувардинський Олександр Георгійович, президент Союзу сприяння інвестицій і інновацій в економіку України, академік Академії екон. наук України, д-р політ. наук, к-т екон. наук, професор

Чумаченко Микола Григорович, президент Академії економічних наук України, радник президії НАН України, д-р екон. наук, професор, академік НАН України

Чухно Анатолій Андрійович, професор кафедри Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, д-р екон. наук, професор, академік НАН України

Шаров Юрій Петрович, перший заступник директора ДФІДУ НАДУ при Президентові України, д-р наук з державного управління, професор

Якушев Едуард Федорович, генеральний директор державного підприємства "Еталон", д-р екон. наук, професор

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з

ЕКОНОМІКИ
(постанова президії ВАК України від 30 червня 2004 р. № 3-05/7),

ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
(постанова президії ВАК України від 08 червня 2005 р. № 2-05/5)

© Економіка та держава

Свідоцтво КВ № 9144,
від 09.09.2004 року

Передплатний індекс: 01751

Формат 60x84 1/8
Наклад — 2000 прим.

Адреса редакції:
м. Київ, пров. Куренівський, 19/5, к. 408
Поштова адреса:
04112, м. Київ, а/с 61
Телефон: (044) 467-57-37, 223-26-28
Факс: (044) 467-65-28
E-mail: economy@kiev.relc.com
www.economy.in.ua
Засновники:
Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України,
ТОВ "Редакція журналу "Економіка та держава"

Відділ інформації
Стаднік С. Б.
Відділ реклами
Чурсіна А. М.
Коректор
Мусійченко В. П.
Технічне забезпечення
Ромашко Р. В.

Передрукування дозволяється лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Рекомендовано до друку Вченою Радою ІПКДСЗУ 18.12.08 р.

У НОМЕРІ:

Економіка та держава № 12/2008

Матеріали конференції "Місто, регіон, держава: економіко-правові проблеми"

Міжнародна науково-практична конференція:
«Місто, регіон, держава:економіко-правові проблеми 4
В. К. Мамутов
Місто, регіон, держава: економіко-правові проблеми (вступне слово) 5
В. В. Рибак
Проблеми реформування житлово-комунального господарства України 5
О. О. Лук'янченко
Розвиток комунальної містообслуговуючої сфери
в ринкових умовах: проблеми і рішення 6
С. В. Богачов
Економіко-правові проблеми господарювання міста 7
М. Г. Белопольський
Перспективи розвитку міського і житлово-комунального господарства 8
І. П. Булєєв
Стратегія розвитку міста і соціальна відповідальність
суб'єктів відносин: держава, регіон, бізнес, громадянин 8
В. П. Вишневський
Фіскальний федералізм і перспективи його розвитку в Україні 9
Є. В. Горохов
Проблеми підготовки кадрів для життєзабезпечення міст 10
В. І. Кочуєв
Особливості конституційно-правової конструкції
місцевого самоврядування в Україні 11
Ю. В. Пасічник
Теоретичні конструкції місцевого економічного розвитку 12
В. П. Рубцов
Реформування місцевої влади як складова українського транзиту 13
В. А. Устименко
Комунальна власність міст на землю: проблеми і рішення 14

Економічна наука

С. Ф. Смерічевський
Структурний аналіз зв'язано-диверсифікованих систем України 15
О. О. Болдирєв
Ризик-менеджмент — ефективний інструмент антикризового управління банком .. 18
Г. М. Пурій
Особливості інвестиційної діяльності комерційних банків
на ринку цінних паперів України 21
О. Л. Ворсовський
Методичні підходи до оцінки фінансового потенціалу
інвестиційної діяльності підприємств 25
О. В. Покатаєва
Особливості процесів реформування власності
торговельних підприємств в Україні 28
П. Б. Юр'єва
Формування торгівлі як складної соціально-економічної системи: теоретичні аспекти .. 33
С. Е. Сардак
Становлення національних систем менеджменту 36
А. Ю. Нашинець-Наумова
Проблеми корпоративних відносин в Україні 39
Л. В. Капінус
Оцінка характеру поведінки споживачів 41
М. М. Радєва
Трансформація відносин власності в умовах інституціональних змін 44
О. І. Полтавець
Вплив внутрішнього та зовнішнього середовищ на ефективність
виробництва металургійних підприємств 47
В. М. Нестеренко, Т. В. Сакалош
Потенціал радіоелектронної галузі України: виклики та перспективи реалізації 50
В. В. Ткаченко
Податкове планування на підприємстві 55
Є. В. Нетецький
Роль і завдання бухгалтерського обліку в управлінні бюджетними установами 59

У НОМЕРІ:

Економічна наука

Г. В. Карпенко
Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства 61
Ма Пин (Китай), Ю. П. Матусов
Подходы к моделированию и анализу индикаторов рынка сварочных технологий 63

Державне управління

І. А. Франчук
Світові тенденції розвитку ринків енергозабезпечення і систем їх державного регулювання 66
П. І. Гаман
Шляхи удосконалення механізмів державного регулювання інноваційного розвитку Карпатського регіону України (за матеріалами українських та російських авторів) 69
В. М. Тимків
Функціональна модель удосконалення системи місцевого самоврядування 72
В. В. Сиченко
Основні етапи розвитку державного управління системою вищої освіти 75
В. М. Бесчастний
Створення нової нормативно-правової бази державного управління вищою освітою 78
І. М. Мельник
Особливості кадрового забезпечення державного управління на сучасному етапі 81
Р. Й. Левицький
Комплексний механізм залучення іноземних інвестицій 84
О. С. Коврига
Інституціалізація регіональної соціальної політики 86
Т. Ю. Черняєв
Розподіл джерел доходних надходжень між бюджетами різних рівнів 88
С. Г. Осіпчук
Деякі проблемні питання державного регулювання в умовах перехідної економіки 91
О. Є. Євграфов
Правове регулювання громадського контролю земельних ресурсів 95
О. О. Коліжук
Світові інтеграційні процеси та їх вплив на державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України 98
В. В. Сухенко
Правове регулювання транскордонного співробітництва 102
О. Г. Гіндес
Реалізація соціального напряму аграрної політики держави 106
Л. М. Мельничук
Механізми державного регулювання розвитку інституту сім'ї: види та напрями удосконалення 109

ДО УВАГИ АВТОРІВ!

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ:

— відомості про автора (авторів): ім'я, по батькові, прізвище, вчене звання, вчений ступінь, посада і місце роботи, службова і домашня адреси (з поштовим індексом), контактний телефон;
— УДК;
— назва статті мовою оригіналу та англійською мовою;
— коротка анотація (2—4 речення) мовою оригіналу та англійською мовою;
— текст статті повинен мати такі необхідні елементи: вступ (формулюється наукова проблема, ступінь її вивченості, актуальність тієї частини проблеми, якій присвячена стаття), постановка задачі (формулюються мета і методи дослідження), результати (викладається система доведень запропонованої гіпотези, обґрунтовуються наукові результати), висновки (вказується наукова новизна, теоретична і практична значущість результатів дослідження, перспективи подальших розробок з цієї теми). Розділи повинні бути виділені;
— обов'язковий список використаних джерел у кінці статті;
— обсяг статті — 12—25 тис. знаків (як виняток, не більше 40 тис. знаків);
— шрифти найпоширенішого типу, текстовий шрифт та шрифт формул повинні бути різними;
— ілюстративний матеріал повинен бути поданий чітко і якісно у **чорно-білому** вигляді. Посилання на ілюстрації в тексті статті обов'язкові. До графіків та діаграм мають бути подані таблиці, на основі яких вони збудовані;
— разом із друкованою статтею треба подати її електронний варіант. Файл статті повинен бути збережений у форматі DOC для MS Word. Схеми, рисунки та фотографії слід записувати окремими графічними файлами форматів TIF, BMP, JPG, в імені яких зазначається номер ілюстрації у статті, наприклад pict 4.tif.

Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення, а також літературне виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора). Надані матеріали не повертаються.

Адреса редакції: 04073, м. Київ, пров. Куренівський, 19/5, к. 408
для листування: 04112, м. Київ, а/с 61; economy@kiev.relc.com
Тел.: (044) 467-57-37, 467-65-28, 537-14-33, 223-26-28